

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

3 De officio legati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

CAP. VI.

1 De Archipresbyteris.

2 Coadiutore.

3 Titulario episcopo.

Archipresbyteri in his, † quæ gerunt ex officio, vires quoque episcopi dicuntur agere. *a*

2 Coadiutor quoque datus in temporalibus vel spiritualibus videtur etiam vicarius eius, cui adiungitur vel datur. *b*

3 Sed & titularius episcopus, † ecclesiæ **B** existentis penes infideles, quæ caret proprio clero & populo Christiano, & qui sedem non habet, ratione priuilegii sibi concessi de promouendo ad sacros ordines quoscumque ad se venientes, est quasi vicarius episcoporum aliorum, quorum subditos promouet. Quia non potest sine proprio prelati expresso consensu, aut sine literis dimissoriis promouere quenquam ad quoscumque sacros ordines, vel ad primam tonsuram, nisi velit suspendi per annum ab executione pontificali, & promotus ab executione suscepti ordinis, donec aliter fuerit visum suo episcopo. *c*

SCHOLIA.

a *ca. penult. & fin. de offic. archipresbyt. libr.*

1. tit. 24. & gloss. ad clem. 2. ad verbum,

foraneo, de rescript. notat quod ubi dicitur

de officiali foraneo, dicit eodem modo, de decano rurali,

qui in parte diocesis gerit vices episcopi ad tempus, qui etiam officialis foraneus dici possit. Quæ tamen

intelligenda ait, nisi officiales vel decani ex alio capite admittantur, ut quia canonici

Cathedralium ecclesiarum, vel his similes Joan. Andreas id firmat. Archipresbyter,

vel in vrbe ciuitatis est, vel curialis. Ciuitatis officium ponitur, ut vice episcopi eo absente, officium diuinum

incipiat, benedictiones presbyterales det, & c. officium, de offic. archipresbyt. Ruralis vero, vel decanus, presbyterorum & laicorum seu plebania gerit curam, & cuncta refert ad episcopum. c. fin. eod. tit. dicitur

Aur porro archipresbyter ruralis, alicubi decanus, ut in c. capit. 50. dist.

b Quando praelatus vel beneficiatus est impar muneri, vel propter aegritudinem perpetuam, vel ob senectutem, vel aliter, datur ei aliquando coadiutor, qui eius vices suppleat, honestis eidem ex beneficio expensis datis. *cap. fin. & cap. ex parte, cap. de rectoribus, c. tuanos, de clerico agrot. cap. vnic. eod. tit. in Sexto.*

c In concilio Tridentino, sess. 14. cap. 2. & sessio. 6. c. 5. & sess. 23. de reforma. cc. 3. 8. & 10. Quia & generaliter omnibus episcopis in aliena diocesi sine consensu priorum praelatorum quippiam agere in preiudicium eorum prohibitum est. *Concil. Niceno, cap. 17. Aureliacensi, capit. 3. cap. 15. Moguntinensi, c. 14. e. 1. 21. q. 2. per totam, q. 3. c. 1. cum seq. de temporib. ordinat. in Sexto.*

DE OFFICIO LEGATI.

TITVLVS III.

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Quid legatus.

3 Et quod species, ut alii de latere, missi, nati.

Inter iudices ordinarios erant † legati summi pontificis, quibus incertis negotiis committitur legationis officium, ut ibi euellant, dissipent, plantent atque ædificent, in prouinciis sibi commissis, vbi tanquam proconsules habentur antiquorum. *a* Et ita:

Legatus summi pontificis † dicitur eius vicarius, & vices eius gerens in aliqua prouincia vel regno sibi commissis. *b*

Legatorum autem † pontificalium tres sunt species. *c* Quidam enim sunt legati dicti de latere, *d* nempe cardinales, qui ex latere summi pontificis & eius senatu accipiuntur, & in prouincias mittuntur nomine summi pontificis, potestate acce-

Vuuu 3

pra. f. Alii dicuntur legati nati, qui nō sunt missi de latere, sed habent ratione priuilegii beneficii possessi, potestatem a summo pontifice tanquam legati eius. Alii sunt qui dicuntur tantum legati missi, nempe quorum est electa persona & mittuntur in prouincias per summum pontificem, cum mandatis & potestate, & cardinales non sunt. g

S C H O L I A.

a cap. 1. de officio lega. libr. 1. tit. 15. in Sex. equiparantur legati antiquis proconsulibus & praesidibus prouinciarum, de quorum potestate & auctoritate diximus, lib. 47. Syntagmat. ca. 32. & tractatur in tit. de officio proconsul. li. 1. P. tit. 16. His maius erat imperium post principem in prouinciis deputatis, l. si in aliquam, 7. §. si. & l. deo, 8. eod. tit. atque plenissima potestas, nouella 30. de proconsule Cappadocia, & nouell. 123. de proconsule Palestina. Praesidis porro nomen generale est, eog. & proconsules & legati Caesaris, & omnes prouincias administrantes, licet senatores sint, appellantur, proconsulis uero specialis appellatio, l. 1. de officio praesid. lib. 1. P. tit. 18. eratq. omnis potestas penes huiusmodi praesides in prouinciis, quae omnibus maioribus Rome magistratibus concedebatur. leg. omnibus, 10. & seq. de officio praesid. P.

b cap. 1. §. fin. de officio lega. c. mandata, 6. de praesum. libr. 2. tit. 23. c. unico. de consuetud. in extrauagan. commun. vicarii proconsulis, legati sunt, ut in tit. de officio proconsul. & leg. lib. 1. P. tit. 16. at proconsul in prouincia sibi decreta posse etiam dici vicarius principis, vel olim populi, ut apud Strabonem, & sibi ita vicaria principis dignitas, sacra cognitionis habet potestatem & indicationis principalis refert auctoritatem, l. viii. de offi. vica. C. ubi tamen vicarii dicuntur non tam principis, quā perfecti pratorio, is enim mittebatur in tractum vel dioecesim aliquam aliquot in se prouincias continentem, similis prode-

dum legato proconsuli. Sed & quāuis isti legati sunt, tamen non sine adiectione alia, ut proconsulis, vel alterius dicuntur, ueluti & legati ciuitatis & municipiorum. l. 1. de legatio. li. 50. P. tit. 7. legatus hostium, l. fin. eo. ca. insurgentium, 1. dist. Loquitur, & de his legatus ciuitatum ad alias ciuitates vel principem delegatus, tit. de legationibus. libr. 10. C. tit. 63. Sunt & legati Caesaris seu principis, qui mittuntur a principe cū mandatis & principali potestate ad aliquid dicendum, agendum uel negotiandum, & ad tempus, ut in l. diem functo legato, 4. de offi. assessorū, in P. lib. 1. tit. 22. mandata interdum scripta, interdum ore tenus data & accepta, ut in c. si. 97. distin. Solent interdū legati missi papa, dici nuntii papae uel oratores, uel ambassiores, uerum isti non habent eam iurisdictionē & potestatem, quae datur praedictis legatis de latere, natis & absolute missis, mittuntur enim isti nuntii ad certum tantum negotium, ut & in c. cum instantia. 17. de censib. c. accedens, de praescript.

c tres species sequentes ponuntur, in cap. 1. de officio lega. in Sext.

d Cardinales missi in prouincias de latere dicuntur, c. uolentes, 8. de officio ordin. c. si abbatem, 36. de elect. in Sext. quia ad latus principis sunt, censenturque pars corporis eius, c. quisquis, 6. q. 1. clem. felicitis, de penis, ita in c. 1. de officio leg. in Sext. dicit sum. pontif. hos legatos missos de fratribus suis honoris prerogatiua letantes, dicit & fratres cardinales papa. in ca. dilecto, de prob. c. licet, 3. de testib. c. fundamenta, §. licet, de elect. c. per venerabilem, qui filii sint legit. & alibi. Quare isti legati de latere, uidentur insignibus apostolica dignitatis, dum legatione funguntur ex consilio generalis statuto, ca. antiqua, de priuileg.

e habet ecclesia uniuersalis suum senatum ex cardinalibus, c. ecclesia, 16. q. 1. d. c. per venerabilem, qui filii sint legitimi.

f nempe occasione ecclesiae, cui datur haec facultas, d. c. 1. de officio lega. in Sext. cuius ge-

neris

neris est Archiepiscopus Cantuariensis A
in Anglia, qui praest & iure Metropoli-
tano & iure legationis in provincia. c. 1. de
offic. leg. c. 1. de appella.

g dicto cap. 1. de off. legat. in Sex. & dict. c.
mandata, de praesumptio. cap. cum dilecti,
de accusatio. huius generis legati papa pos-
sunt etiam esse subdiaconi, capit. 1. 94. di-
stinctio.

CAPVT II.

De potestate legatorum.

Maior dignitas inest legato de latere
& potestas, quam missio vel natus, et-
iam dum venerit ad illorum provincias il-
lis commissas, qui propter sedis apostoli-
cae reuerentiam ei cedere debent, neque
illo praesente, & quandiu in provincia illo-
rum moratur, executionem suae legatio-
nis & officii habent. a Potest & legatus de
latere extra provinciam sibi decretam, ab-
solvare excommunicatos pro violenta ma-
nuu in clericos iniectione, legatus autem
missus, potest tantu in sua provincia. Na-
tus vero, nullo modo. b Item legatus car-
dinalis de latere, potest suae collationi re-
servare beneficia non vacantia in aliqua
collegiata vel cathedrali ecclesia, sic ta-
men, vt vna reservatione in ecclesia pen-
dente, non possit aliam facere, c & ea lege,
vt expirante legatione reservationes illae,
si ad collationes non fuit processum per
executores, expirent. d No potest autem
sibi reservare cathedrales ipsas, vel regula-
res, vel collegiatas ecclesias, nec dignitates
ecclesiarum cathedralium maiores post
episcopos, si ad eas praepositi sint per ele-
ctionem vocandi. e

SCHOLIA.

a cap. volentes, 8. de off. lega. sic vt maiori E
& digniori alii ei deferunt, nec eo praesente
exercent officium suum, ca. denique 2. dist.
c. antiqua, §. dominica, de primil. l. si. de offi.
proconf. P.

c cap. 1. de off. lega. cap. dilectus, 6. co. apud

Greg. ex speciali concessione alii possident,
vt in c. literas, de supplend. neglig. pralato.
seruatur tamen & in collationibus benefi-
ciorum factis a legatis de latere distinctio,
c. praesenti, c. collatio. c. deliberatione, de of-
fic. ordinar. in Sext. Et quemadmodum
non valet beneficii impetratio, in qua mo-
dicum possessum aliud, non fuit expressum,
sic non valet obuentum a legato, si suppres-
sum est possessum a prouiso, c. si. de off. lega.
in Sext. quamuis valeat collatio facta ab
ordinario, suppresso beneficio, quod iam
possidet prouisus, cle. si. de off. ord.

d cap. praesenti, 3. de off. legat. in Sext. non
posset tamen dare ius ad beneficium vaca-
tarum. gloss. in notabilibus ad casum, cap.
1. de off. lega. nec potest cuiquam commu-
tere, vt beneficii resignationem cuiuspiam
accipiat & alii conferat, c. 4. §. si. eo. tit.

e cap. deliberatione, 4. de off. lega. in Sext.
Sustulit etiam conciliu Tridentinum, ses-
sion. 24. c. 19. de reformatione, reservationes
omnes, atque prohibuit easdem nomi-
natum cardinalibus.

CAPVT III.

Iterum de potestate legatorum.

Legatorum potestas maxime ex tenore
literarum suae commissionis seu manda-
tati pendet. a Ideo non creditur lega-
to, nisi literas suae legationis ostendat. b
Sunt tamen quaedam, quae legatus de la-
tere ex dignitate habet supra alios, nam
post summum pontificem in provincia si-
bi decreta maius imperium supra alios di-
citur habere, c & proinde quaedam potest,
quae alii non possunt, vt ex proxime dictis
exempla patent, & insuper potest is, non
autem missus vel natus, Archiepiscopo-
rum & exemptorum, ex officio electiones
confirmare, nisi & missis, & natis, a se-
de apostolica id ipsum concessum fuerit, d
& in summa hic legatus de latere om-
nia potest, praeter excepta e & reservata.
soli summo pontifici, quae non compre-
henduntur generalli mandato, qua ratione

legatus etiam de latere sine speciali mandato, non transfert episcopos, f non vnit episcopatus, nec eos diuidit aut subiicit, g non cognoscit de negotio, postquam illud retulerit ad summum pōtificem, h verum quilibet legatus cognoscit de aliis in dicecesi sibi decreta, non tantum per appellationem, sed etiam per simplicem querelam aditus, i potest quoque ibi concedere statutum, quod durat etiam finita legatione, k & si quis legatus sit diuersarum prouinciarum, poterit in vna, alterius quoque negotia expedire. l Qui vero legationem summi pontificis impedit, tanquam conturbans ecclesiam, debet a liminibus ecclesie pulsus excommunicari, m & terra eorum, qui impediunt, subiici interdicto ecclesiastico. n Atque omnes ecclesie legatos summi pontificis recipere tenentur, & eius procuraciones, & necessaria pro modo facultatum administrare, si requirantur. o

S C H O L I A.

- a de potestate legati & privilegiis tractat Ioannes de Selua. in 2. parte beneficiorum, questio. 3. sic leges cum loquuntur de potestate presidum & proconsulum (quorum habent similitudinē legati apostolici prouinciam administrantes, in ca. 1. de offic. lega. in Sex.) referunt se ad ea, qua scripta habent in mandatis datis ab Imperatore, vt l. mandatis, 3. de poen. P. l. 1. de colleg. illic. P. lib. 47. P. tit. 22.
- b ca. fin. 97. dist. ca. lectis, 67. dist. l. 1. C. de mand. princip. C. Neque etiam creditur Cardinali asserenti aliquid in preiudicium alterius. gloss. in c. sicut nobis, de sent. excom. Aliquando tamen in aliquibus credi potest sine literis legato principis, si eius persona honesta sit, & de qua nō presumatur, quod mendacium dicat, & si asserat se ore tenus mādatum a principe accepisse, c. nobilissimus, 97. dist. Neq. etiam legatus sum. Pontif. petens procuraciones ab ecclesiis tenetur illis ostendere origina-

lem potestatem, vt notat Ioan. Andr. ad c. 1. de offic. leg. Hostiens. ad c. procuratores, de censib. Rota decis. 175. nota quod legatus, in antiq.

c in c. Abbatem, 36. §. huiusmodi, de elect. in Sex. vt dictum de presidibus, l. 4. de offic. presb. P. & de proconsulibus, in l. si in aliquam, 7. §. fin. & l. & ideo, 8. de offic. proconsul. P.

d dicto c. Abbatem, §. huiusmodi.

e c. qua de causa, 9. & sibi glo. ad verb. quicquid, 2. q. 5. gl. ad d. §. huiusmodi, ad verb. transeundi, plurare seruata sum. Pontif. notat glo. ad c. 4. ad ver. seruata, de offic. legat. & Host. ad feri 60. casus seruatos, & Rosella in summa, in ver. legatus, n. 3. Quare nec legatus aut nuntius habes potestatem conferendi beneficia qualitercumque vacantia, & indebite occupata, potest beneficia generaliter seruata puta per constitutionē execrabilis, de preb. in extr. vel alio modo conferre, quia nec sub hoc mandato generali continentur generaliter seruata. c. si. de offi. vica. in Sex. facit. ca. quamuis, 2. de preb. in Sex. disputat & ita concludit rota. dec. 109. legatus si uenit, & c. in nouis & decis. 459. nota legatus, in antiq. Sed neque qui habet potestatem beneficia conferendi certo modo seruata sedi apostolica, vt puta vacantia in curia, poterit in vim legationis alio modo vacantia conferre, decis. Rota 161. nota quod vbi est, in antiq.

f c. nisi specialis, 3. & c. quod translationem, 4. de offic. leg. vbi id referuari dicitur sum. Pont. in signum privilegii singularis, vt & in c. 1. de translat. episcop. vbi ratio, & ca. mutationis, 7. q. 1.

g d. c. quod translationē. Quia hoc ad sum. Pont. pertinet, c. sicut vnire, de exce. prelat. poterit tamen ecclesiam parrochiale vnire dignitati & alterius generis ecclesiam alteri subiicere. Rota dec. 18. secundum maiore, in nouis, & dec. 58. legatus de latere, in nouis, vbi & addit, eundem posse inuito etiam & non vocato curione, id ipsum

DE ARBITRIS. ^a

TIT. IIII.

^a Exstat titulus de arbitris, lib. 1. decretal. tit. 43. lib. 1. Sexti, tit. 22. lib. 4. Pandect. tit. 8. de receptis arbitr. & lib. 2. C. tit. 56.

CAPVT I.

- 1 Continuatio.
- 2 Et qui sint arbitri.

B Iudicibus cura debet esse, vt auditis vtriusque partis quaestionibus & responsionibus partes, si fieri possit ad concordiam redigant; sin minus, iudicio determinant. ^a Cum autem ad formam iudiciorum arbitria reducta sint, ^b non alienum erit a methodo post ordinariorum iudicum tractationem, de arbitris quoque agere.

C Arbitri autem seu arbitrarii iudices, sunt proprie & compromissarii, qui nullam potestatem in eligentes habentes, consensu litigantium in iudices eliguntur, in quos compromittitur, vt eorum sententia stetur. ^c

SCHOLIA.

^a c. 1. de mutuis petitiis. lib. 2. tit. 4. ca. si primates, §. q. 2. can. si quis membrorum, 23. quaest. 8. compromissum tamen non impedit, quominus vt iudex cognoscat, nisi iudici coram quo pendet lis, compromissi fiat probatio; & ex consensu partium utum esse ad arbitros; tunc enim quiescit eius officium; nam dum partes sunt concordēs, nihil ad iudicem. l. 1. §. inde, de operis noui nuntiatione, si aliter eius nec alterius interfit.

^b l. 1. de recept. arb. P. conueniunt enim in pluribus. Nam. 1. per vtrunque iudicium & arbitrium interruptitur praescriptio; l. fin. C. de arbitr. 2. furatur in vtroque de calumnia. leg. 1. & 2. §. sed quia, de iura calumnia. C. 3. vtrunque ad finiendas lites pertinet, l. 1. de recept. arbit. P. Conueniunt & quarto, in formula procedendi, in principio, medio, & fine, & libelli oblatio.

Xxxx

id ipsum facere, & in decisio. 458. nota A quod, in anti.

^h c. licet, §. de offic. ordinar.

ⁱ c. 1. de offic. lega.

^k c. fin. de offic. lega.

^l c. nouit, 7. de offic. lega.

^m c. si quis autem, 2. 94. dist. c. vni. de consuet. in extranag. commu.

ⁿ d. c. vico, de consuetud.

^o c. cum instantia nostra, 18. cum suis, §§. de censib. lib. 3. tit. 39. c. accedens, 11. de praescriptio. lib. 2. tit. 16. in quibus & renouatur exceptio priuilegiarum & praescriptionum.

CAPVT IIII.

Quibus modis finiatur legatio.

Legatio legati minoris non cardinalis, suspenditur, quando legatus cardinalis in prouincia eius est; ^a aut si alius pro speciali negotio in eadem prouincia delegatur cum mandato speciali; atq; ita speciale mandatum derogat generali; ^b finitur vero legatio, quando ad tempus facta est, eo lapsa; ^c vel si reuocetur; ^d aut si legatus referat causam ad summum pontificem, ideo in ea amplius non procedit. ^e Morte etiam legati finitur legatio, non etiam morte summi pontificis delegantis, tanquam potestas iudicis ordinarii; ^f legatus enim esse dicitur sedis Apostolicæ; quæ nunquam moritur. ^g

SCHOLIA.

^a ca. volentes, de offic. lega. & expirat iurisdictione minoris, adueniente potestate maiore, c. peruenit, 1. q. 1. c. ecce, 95. dist. c. fin. de offic. ordin.

^b c. studuisti, 2. de offic. ordin. c. 1. c. pastoralis, de rescr.

^c c. de causis, de offic. deleg.

^d l. iudicium soluitur, §. de iud. P.

^e c. licet, §. de offic. ordinar.

^f c. legatos, 2. de offic. ordin. in Sex.

^g c. si gratuita, de rescript. in Sex. c. 2. liberti, 12. q. 2.